

Список використаних джерел

1. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень: Наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98?find=1&text=%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0#w1_1.
2. Економічна експертиза. Науково-дослідна лабораторія судових експертиз. URL: <https://ndlse.com.ua/ekonomichna-ekspertyza.html>.
3. Економічна експертиза: теорія, методологія та організація: моногр. за заг.ред.докт.екон.наук.проф. Михайла Лучка. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 308 с.
4. Міжнародна діяльність. Київський науково-дослідний інститут судових експертиз. URL: <https://kndise.gov.ua/mizhnarodna-diyalnist/>.

Олексин Христина Любомирівна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
ННІ № 3 Національної академії
внутрішніх справ
Науковий керівник:
Комаринська Юлія Борисівна,
професор кафедри криміналістики
та судової медицини Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТІЛ ЗАГИБЛИХ ОСІБ З ВИКОРИСТАННЯМ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРОВЕДЕННЯ ДНК-ЕКСПЕРТИЗИ

В умовах воєнного стану в Україні постає питання протидії державі-агресору, захисту прав громадян та поновлення порушених прав, відшкодування завданої шкоди населенню у зв'язку з активними бойовими діями і можливість встановлення тіл загиблих осіб з числа цивільних осіб чи військовослужбовців, життя яких забрала збройна агресія рф. В сучасній війні з використанням новітньої зброї, яка здатна наносити масштабні удари по різних об'єктах, державою-ворогом завдається значна шкода. У результаті ударів артилерією, авіацією і різного виду зброї, тіла загиблих в більшості випадків є понівеченими до неможливості впізнати або ж спалені дотла. Таким результатом військових варварських дій є десятки а то і сотні невідомих тіл або ж їх фрагментів, які необхідно ідентифікувати.

З досить великою кількістю загиблих і зниклих безвісти України стикається вперше за роки своєї Незалежності. Історичний період з 2014-2023 став для нашої держави великим випробуванням у різних галузях діяльності. Вище згадані факти воєнних злочинів, призводять до збільшення кількості судово-медичних експертиз з метою встановлення

загиблих осіб. Зокрема і для розроблення нових науково-методичних підходів до вирішення проблеми ідентифікації та виокремлення деяких особливостей проведення ДНК експертизи в зонах масового ураження. В науково-дослідницькій літературі можна побачити чи не мало думок авторів стосовно проведення судово-медичної експертизи та встановлення ДНК осіб. На сьогодні є відомим власний досвід стосовно організації роботи судово-медичних експертів, експертів криміналістів системи органів внутрішніх справ на місцях масової загибелі людей або ж масового їх захоронення [1, с. 74–75].

Здебільшого під час проведення експертиз по встановленні та ідентифікації загиблих осіб проводяться заходи оптимізації з використанням ДНК аналізу за одонтологічним статусом, за спаленими кістковими залишками, за дерматологічними параметрами долонь та інші. До того ж слід звернути увагу, що під час збирання доказів та вилучення біологічних частинок тіл, використовуються спеціальні методи і засоби їх подальшого дослідження та комплексні підходи до їх вивчення.

Великий обсяг роботи і значні ушкодження тканин і органів трупів, перешкоджають їх впізнанню цим самим роблячи ідентифікацію в результаті надзвичайних подій досить складним процесом для експертів в галузі криміналістики і медичної експертизи. За останній час, можливості ідентифікації особи значно удосконалились з появою новітніх технологій, що пов'язані з аналізом ДНК, які у свою чергу мають можливість з високою мірою достовірності встановити тотожність родинних зв'язків або ж виключити їх. Свій відлік ДНК-ідентифікація в Україні веде з 1985 року, в той час коли в зарубіжних країнах ще з давніх часів такий метод встановлення осіб широко використовувався правоохоронними органами з метою розкриття злочинів. Так, у 2013 році ДНК-дослідженню слідів, вилучених з місця події було розкрито убивство Патрісії Брід 1981 року, убивство Крістала Беслановича 1995 року, убивство Анни Палмер 1998 року, згвалтування й убивство Сари Лінн Вінески 2005 року [2].

На місці вчинення таких злочинів, правоохоронними органами вилучалися ДНК-зразки слідів, які в подальшому поміщалися до федеративної бази даних, що в подальшому використовувалися для встановлення тотожності з ДНК-зразками затриманих осіб. Як не дивно такі зразки інколи збігалися цим самим даючи можливість розкрити злочин до кінця. До прикладу правоохоронними органами Іспанії майже через 20 років завдяки дослідженню ДНК-зразків (клітин), вилучених з листів, які надходили від терористів, котрі в 1997 році викрили засновника лікарського групи Quiron Публіо Кордону, вдалося встановити завдяки такому методу одну із виконавців злочину на ім'я Марія Гомес [3].

Сліди її слини, які містили ДНК, були вилучені з поверхні поштових конвертів. Тож аналізуючи зарубіжний досвід у сфері використання ДНК-експертизи можна сказати, що такий метод

дослідження слідів є досить ефективним в його практичному використанні. Так в науковому відношенні і практичному застосуванні молекулярний аналіз більш розроблений для ідентифікації осіб. Однак, станом на сьогодні під час збройних конфліктів та катастроф при ідентифікації невпізнаних трупів необхідно застосовувати комплексний підхід. В першу чергу це зумовлено тим, при особливих обставинах експерти криміналісти повинні звертати увагу на сам стан тіла, можливість встановити особу іншими способами, можливість вилучення біологічних частинок які ще залишились на місці події та наявність індивідуальних ознак на тілі. Під час експертного дослідження трупів важливим є його ідентифікацією. Ідентифікація особи – це встановлення особи конкретної людини за сукупністю всіх властивостей, що відрізняють його від інших людей [4].

На думку О. В. Филипчука – кожне ідентифікаційне дослідження необхідно розпочинати з визначення загальних ознак і тільки потім переходити до індивідуальних. Таке попереднє встановлення групових ознак дозволяє виключити тотожність та надає можливість обмежити коло об'єктів, які підлягають порівняльному дослідженню [4, с. 640].

Зокрема, в практиці є відомі випадки, коли встановити особу загиблого вдалося за допомогою використання і дослідження загальних ознак, а також слідів перенесеного захворювання. За для ідентифікації особи та невпізнаних трупів у зв'язку з їх понівеченням або ж спаленням, практиками застосовуються такі способи: 1) фіксація особливостей та індивідуальних прикмет обличчя; 2) дактилоскопічне дослідження папілярних візерунків; 3) анатомічні особливості людини (перенесені травми, вроджені вади скелетної будови); 4) дослідження особливих прикмет людини, в тому ж числі такі, що були набуті за життя (рубці, шрами, вроджені плями, деформації); 5) дослідження будови вушної мушлі, яка за своєю будовою й індивідуальністю прирівнюється до папілярних візерунків; 6) дослідженні різних предметів (одяг, документи, прикраси).

Так під час трагічних обставин загибелі людей, що супроводжуються руйнуванням багатьох біологічних ознак, які можна ідентифікувати та встановити особу, особливого значення в таких випадках набуває ідентифікація по кістках та зубам. Такі біологічні фрагменти залишаються найбільш стійкими до факторів навколишнього середовища. Їм притаманна велика кількість індивідуальних ознак, що мають велике значення в їх дослідженні. Як стверджують не мало практиків в галузі судової експертизи, навіть через багато років після біологічної смерті людини, її можна ідентифікувати на підставі аналізу її кісток та зубів.

Підсумовуючи вище викладене, варто звернути увагу, що причиною комплексного підходу до ідентифікації невпізнаних трупів, особливо в зоні ведення бойових дій є факт того, що не завжди є доступ до спеціальних приладів, які встановлюють ДНК-людини. Не

виключенням є те, що ближчим часом може бути законодавчо-обмежений доступ до можливості ідентифікувати осіб за допомогою ДНК-експертизи, оскільки в деяких країнах світу вже постає питання стосовно таємниці ДНК, як приватного і чогось особистого. Крім того для правоохоронних органів така експертиза на практиці слугує ефективним методом для розкриття злочинів і злочинної діяльності певних угруповань. Завдяки новітнім технологіям під час такої експертизи можна встановити особливості людини, її сім'ї, близьких родичів, індивідуальні особливості та прикмети.

Список використаних джерел

1. Mishalov VD, Gerasimenko OI, Voichenko the organization of forensic medical measures in the conditions of emergency situations with mass casualties in Ukraine. Collection of scientific works of the National Academy of Medical Sciences named after P. L. Shupyk. 2009; 16(3):74–80.

2. Forensics Colleges. 10 cold cases solved. URL: <https://www.forensicscolleges.com/blog/resources/10-cold-cases-solved/>. 91 El Pais.

3. Advances in DNA analysis help Spanish police solve old crimes. URL: https://elpais.com/elpais/2018/09/05/inenglish/1536154571_244298.html.

4. Filipchuk OV, Gurov OM, authors. Sudovo-medichna expertiza [Forensic and medical forensics]. Kharkiv: Disa plus; 2013. 640 p.

Осадча Карина Олександрівна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
ННІ № 2 Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

Волошин Олексій Гнатович,
старший викладач кафедри
криміналістичного забезпечення
та судових експертиз ННІ № 2
Національної академії внутрішніх справ

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЕКСПЕРТНОЇ СЛУЖБИ МВС УКРАЇНИ У СФЕРІ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Суспільна потреба в результатах розслідування кримінальних правопорушень стала особливо високою після початку повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України. Стала розповсюджена нова категорія кримінальних правопорушень, розслідування яких забезпечується не лише в інтересах суспільних внутрішньодержавних відносин, а й з метою накопичення свідчень про здійснювані росією протиправні дії – воєнні злочини та кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.